

KARŪNA
BE KARALIAUS
GINA VILIŪNĖ

+

1430–2005
Istorinis trileris
Senoje ir
šiuolaikinio
Vilniaus
paclaptys

Alma littera

1430

metų spalio 27 diena

– Žmonės, ar pašėlot, tprūū!.. – Ramvydo žirgas stojo piestu, pakliuvęs į vežimų ir genamų galvijų spūstį. – Iš kelio, traukitės iš kelio.

Būriai išsigandusių miestelėnų su visa manta ir vaikais, su prekių prikrautais vežimais slinko keliu iš Vilniaus, nekreipdami dėmesio į vienišo raitelio šūksnius.

– Kad jus kur nelabasis, – pyko Ramvydas, šiaip taip pasitraukęs į pažliugusio kelio pakraštį, – negi gaisras?

Moterys vežimuose sėdėjo užsidengusios akis skepetomis, vaikai dairėsi baimės ir smalsumo pilnomis akimis, o vyrai vadėlėjo tylėdami. Ramvydas nieko nesuprato, paragino arklių ir vežimų vilkstinės pakraščiu prieš srovę ėmė irtis miesto link.

Vilniaus Aukštutinės pilies kuorai jau švietė paskutiniuose besileidžiančios saulės spinduliuose. Leidžiantis nuo kalvos prieš Ramvydo akis atsivėrė visas dauboje plytintis miestas.

Tvirtų sienų apsupta pilis, kelios bažnyčios ir cerkvės, kreivos gatvės ir netvarkingai į šalis pabirę mediniai namai. Tolumoje kilo naujos statybos, miestas plėtėsi. Keistas miestas, ne itin patogus gyventi, juosiamas upių, išraižytas upelių, pelkėtas, tačiau nežinia kuo traukiantis žmones. Net didysis kunigaikštis, nors ir labai Trakus mylėjo, Vilnių laikė visos

kunigaikštijos sostine, pilį sutvirtino, katedrą didžiulę pastatė, vienuolius kurdino. Matė Ramvydas – jei taip toliau, greitai Vilnius dydžiu bei puošnumu nenusileis vokiečių miestams. Tik kažin ko tie žmonės bėga lyg išgąsdinta avių banda? Rudenį juk miestas nedega, ypač po tokių liūčių...

Savaitę trukęs rudens lietus netikėtai baigėsi tik Ramvydui pasiekus Vilniaus prieigas. Kad taip anksčiau būtų prasigiedriję, būtų grįžęs greičiau, bet liūtys kelius pažliugino ir kelionę pailgino. Tik šeštą dieną po šventosios Uršulės pavyko Ramvydui Vilnių pasiekti, nusilpusius palydovus Punios smuklėje palikus kvapo atgauti. Mielai būtų ir pats sustojęs atokvėpio, tik svarbus ir slaptas nešulys prie juostos tarsi degino, skubino. Didžiūnas turbūt jau laukia nesulaukia jo su geromis žiniomis ir brangiuoju siuntiniu grįžtančio. Tik jaunystės įkarštis ir lyg geležinis, kelionėse užgrūdintas Ramvydo kūnas pajėgė šį ilgą kelią nuo Oderio per dešimt dienų įveikti, jojo lyg patrakęs, lyg vilkų genamas. Paskutiniai žingsniai sunkiausi, akyse ėmė temti, o dar tie vežimai iš miesto, visą kelią užtvindę.

Vos išsimušė Ramvydas iš spūsties, žirgų pilies pusėn pasuko, kai sugaudė sudejavo didysis katedros varpas. „Ar mišioms šaukia?“ – pamanė Ramvydas, bet varpas nenutilo, o skambėjo ir skambėjo, liūdnai, vienodai, gaudžiai, tarsi nelaimę skelbdamas.

Įjojęs į Goštauto kiemą, Ramvydas šoko nuo žirgo ir vos ant kojų išsilaikė, dar kiek – būtų susmukęs. Tik kodėl kiemas tuščias, kas gi čia dabar? Nėra net kam žirgo pririšti, pagirdyti. Nuvedęs nusivariusį žirgą į arklides, Ramvydas aptiko senį Gaudrį, kampe pakinktus taisantį.

– Ar šeimnininkas namie? – paklausė Ramvydas.

– Taigi, – pražiojo bedantę burną Gaudrys, – ką tik grįžo, žirgas dar garuoja.

– O ko žmonės iš miesto bėga? Ir tas varpas nenutyla? Ar nutiko kas?

– Taigi, – Gaudrys susigūžė savo kampe, – taigi, kad nutiko. Baisi nelaimė.

Jau pasisukęs eiti, Ramvydas su nekantrumu atsigrėžė į senį:

– Sakyk gi, – paragino.

– Nebėr šviesiausio kunigaikščio, – užsidengė senis bespalves akis, – Vytauto tėvelio nebėr...

Ramvydas nebegirdėjo tolesnių Gaudrio rypavimų, tik įsitvėrė staktos, kad nepargriūtų, staiga nevilčiai ir silpnumui apėmus. Varpo dūžiai suskambo galvoje dan-dan, skausmas nusmelkė paširdžius, nejaugi viskas veltui? Tiek jėgų padėta, tiek dirbta, siekta, kovota, ir viskas perniek? Ak, jeigu jis, Ramvydas, būtų bent keletu dienų anksčiau grįžęs, jei nebūtų Ragainėje tąkart užtrukęs, jei Elbinge, jei...

Dan-dan, nesiliovė varpas. Nejau lemtis piktu jo kelią pažymėjo? Ir ne tik jo, ir Goštauto, ir valdovo, ir Lietuvos...

Tokį į duris galvą bedaužantį Ramvydą ir rado Vainius, Goštauto raštvedys. Bemaž klejojantį nuvedė tiesiai į šeimininko kambarius.

Jonas Goštautas, valdovo dvaro maršalka, ką tik grįžęs iš Trakų, buvo jau nusivilkęs purvinus kelionės drabužius ir moliniame dubenyje prausėsi veidą. Pamatęs Ramvydą, skubiai pastūmė suolą jaunuoliui pasodinti. Mostelėjęs Vainiui išeiti, duris stipriai užvėrė ir pats šalia atsisėdo. Kurį laiką abu tylėjo.

Jonas Goštautas buvo nedaug už Ramvydą vyresnis, kokių trijų dešimčių metų, neaukštas, bet tvirtai sudėtas, plaukais iki pečių, tamsiai pilkų akių, siaurų lūpų ir ryžtingo smakro. Veidas, paprastai švariai nuskustas, šįkart buvo retais šeriais apžėlęs, paakiai pajuodę, akys įkritisios, o tarp plačių antakių

gili raukšlė susimetusi. Ramvydas šalia jo atrodė tik jaunuolis, nors turėjo jau dvi dešimtis ir penkerius metus. Šviesios giedros akys, gelsvi plaukai ir švelni barzda teikė Ramvydui nerūpestingo jaunuolio išvaizdą, o siauras pailgas veidas po kelionės buvo visai sulysęs. Tačiau tvirtas kūnas ir ryžtingas žvilgsnis bylojo apie patirtį ir ištvėrmę.

– Na, – pirmas prabilo Goštautas, – turi?

Ramvydas linktelėjo galva ir ėmė krapštytis prie juostos, kur virve buvo tvirtai pririštas odinis maišas. Lyg akmenį iš po kaklo nusiėmė ryšulį pasiuntinys ir atsargiai padėjo ant stalo. Abu vyrai žiūrėjo į jį neatitraukdami akių, bet delsdami iškratyti.

– Ar tiesa, kad šviesiausias kunigaikštis?.. – nepakeldamas akių tyliai paklausė Ramvydas.

Goštautas sunkiai atsiduso.

– Širyt. Trakuose. Savaitę gulėjo patale, jokie pavilgai nė žolės negelbėjo. Kunigaikštienė Julijona visas akis išverkė. Užgeso kaip žvakė mūsų valdovas.

– Kaipgi taip staiga? Ar užkalbėjo kas?

Goštautas nebyliai gūžtelėjo pečiais.

– Ar nebus čia lenkai nagų prikišę? – plykstelėjo raudoniū Ramvydas.

– Ir aš taip manyčiau, jei pats nebūčiau virėjų ir ragautojų paskyręs. Ne, lenkai negalėjo, nors ir būtų norėję. Anei vokiečiai. Mes čia, dvare, turim savų žmonių, tik žmonės bejėgiai prieš Aukščiausiojo valią.

– O kaip karalius, kaipgi Jogaila? – klausinėjo toliau Ramvydas, vis aiškiau suvokdamas atsitikimo tikrumą.

– Išbuvo šalia iki paskutinio atodūσιο, paskutinę valią iš Vytauto lūpų išgirdo, jam valdovas ne tik kunigaikštienę – visą Lietuvą globoti patikėjo. Tik kažin, ar bepajėgs senelis Jogaila už tėvų žemę prieš lenkų vilkų gaują kovoti, Olesnicikiui pasipriešinti.

– Tai kas gi bus? – su siaubu akyse žvelgė pasiuntinys.

Goštautas staiga atsistojo, ėmė sukti ratus po ankštą menę, kalbėjo garsiai, bet lyg sau:

– Pirmiausia palaidosim valdovą su derama pagarba, kaip Lietuvos karalių. Dabar jo kūnu pranciškonai rūpinasi, rytoj palydėsime į Vilnių ir pagal krikščioniškas apeigas savaitę už valdovo sielą melsimės. Jokių veiksmų nesiimsim, kol katedros sienos nepriglaus pavargusio valdovo kūno. O tada matysim. Ginsim savo tėvų žemę kalaviju ir plunksna. Tęsim Vytauto pradėtą darbą, neleisim Lietuvos išdraskyt. Lengva nebus, šitą tai tikrai žinau.

Raukšlė Goštauto kaktoje dar pagilėjo jam sustojus prieš Ramvydo atgabentą ryšulį. Jau lyg tiesė bajoras ranką, bet sustojo, pasisuko į pasiuntinį ir šeimininko balsu įsakė:

– Eik ilsėtis, kai reikės, pašauksiu. Iš rūmų – nė žingsnio.

Nusilenkęs Ramvydas pasiskubino palikti didžiūno kambarį. Lyg apdujęs nuo slogių minčių nuslinko į virtuvę. Virėjas totorius, kiek pramokęs švebeldžiuoti lietuviškai, Ramvydą pasveikino ir neragintas karšto viralo įpylė, duonos atriekiė. Šiltas maistas ir virtuvės garas nulenkė pavargusią Ramvydo galvą, ir šis užsnūdo kampe ant kieto suolo.

Sapnavo senolį, sutiktą žemaičiuose, kai į slaptąją kelionę prieš mėnesį leidosi. Sustojo Ramvydas su palydovais tąkart ažuolyne žirgų pailsinti, duonos užkąsti. Atsigėrė iš šalia almejusio šaltinio ir jau rengėsi joti, kai iš už medžių senolis pasirodė. Visas baltas, barzda ilga vėjyje plaikstosi, raguota lazda rankoje, drapanos apiplyšusios. Atlaužė Ramvydas senoliui duonos, geru žodžiu pavadino. Palydovai nujojo, o Ramvydą lyg sulaukė kažkas, ėmė jis apie pakinktus knebinėtis, tarsi ko laukdamas. Senolio akys ūmai sužaibavo ir piktai į Ramvydą pažvelgęs jis prabilo:

– Nebus taikos ir ramybės Lietuvoj, protėvių tikėjimą pamynusioj. Pakirsta tėvynės galia su šventais žemaičių ažuo-

lynais. Tavo kelionė bus sunki, bet bevaisė. Šviesios dienos, sūneli, nebematysi.

– Nejaugi nesugebėsiu užduoties įvykdyti? – nustebė Ramvydas.

– Užduotį tu įvykdysi, bet niekada ir jokios galvos nepuoštas prakeiktas vainikas.

Apstulbęs Ramvydas apsidairė, ar niekas senolio žodžių nenugirdo, o kai vėl pažvelgė ton pusėn, senojo nebebuvo. Ramvydas pabėgė į šen bei ten, norėjo surasti baltabarzdį, išklausyti, kaip jis apie slaptąją užduotį sužinojo, tačiau senasis lyg į vandenį puolė. Kurį laiką Ramvydas dar mąstė apie keistus senolio žodžius, tačiau kelionės sunkumai ir nuotykiškai greitai jam iš galvos slogias mintis išginė. Kol pasiekė prūsus, jau ir pamiršo keistąją pranašystę. O dabar štai sapne vėl senolis jam rodo, pranašiškus savo žodžius kartoja ir iš akių žaibus laido.

Ramvydas pramerkė akis ir apsidairė, stengdamasis susivokti, kur esąs. Šalia stovėjo Vainius ir iš tiesų barėsi:

– Na, tu ir paršelis, Ramvydai, net drabužių nepasivalęs virtuvės kampe trūniji. Eik, tave šeimininkas kviečia. Paskubėk.

Ramvydas susirado kubilą, užsipylė kaušą ledinio vandens ant apsvaigusios galvos ir kiek atsigavęs nuskubėjo pas Goštautą.

Ryšulio, kurį taip sunkiai atgabeno Ramvydas, ant stalo nebebuvo. Dabar stalas buvo nuklotas popierių ritiniais, rašalinėmis ir pabarstais, degė žvakės, kvepėjo antspauduojamų laiškų vašku.

– Įeik, Ramvydai, sėskis, – sausai tarė Goštautas, tarsi nebūvo prieš kelias valandas atvirumo minutės ir ašaros, nesigėdint nubrauktos nelaimės akivaizdoje. – Dabar klok viską, kaip buvo.

Goštautas atsilošė ažuoliniame krėslė pasirengęs klausytis. Ramvydas pasakojo beveik neužsikirdamas, paminėjo visus miestus, per kuriuos jojo, žmones, kuriuos aplankė, kaip im-

peratoriaus Zigmanto pasiuntinius surado, kiek pinigų išleido, kaip lenkų sargybą apgavo, persirengę pranciškonais su karališka karūna pro pat nosį šiems prasmuko. Nenutylėjo ir apie raitelį, kuris juos keliantis per Vyslą užklupo ir užsidirbo Ramvydo peilį tarp šonkaulių... Juk sakė išleisdamas Goštautas – bet kokia kaina. Suabejojo tik, ar pasakoti apie žemaičių senolį, tačiau nusprendė nutylėti, nes ir pats nebuvo tikras, ar išties jį matė, ar tik susapnavo. Jam baigus pasakoti įsivyravo slogi tylą. Goštautas žvelgė rūščiu žvilgsniu, o jo kaktoje jau ryškėjo dvi gilios raukšlės. Ramvydas pasimuistė, lyg sėdėtų ant žarijų, lyg raukšlės Goštauto kaktoje lemtų jo tolesnį likimą.

– Ne tavo kaltė, kad karūna pavėlavo, – galop prabilo Goštautas. – Gal dar atsiras galva, verta Vytauto vainiko. Atlikai didį darbą, bet tavo paties labui sakau – pamiršk šitą užduotį. Jei pas mus ar lenkų žemėj bent lapė sulos apie tavo nešulį, iš po žemių tave iškasiu. Padėsi galvą ir tu, ir tėvai, ir žmona su vaiku.

Ramvydas nejučia susigūžė – toks negailestingas pasirodė jam Goštauto žvilgsnis. Žinojo, kad nejuokauja grasindamas. Jonas Goštautas ne tik puikiai valdė kalaviją, turėjo savo raitelių būrį, bet ir slaptų pasiuntinių, patikimų žmonių visoje didžiulėje Vytauto kunigaikštijoje.

– Būsi reikalingas man po septynių dienų, lydėsi maršalkienę, mano žmoną, į Astravą, pas seserį. O iki tol aplankyk šeimą, žmona su dukra ir tėvai seniai tave bematė.

– Norėčiau sulaukti savo bičiulių, su kuriais keliavau. Jie Punios smuklėj liko nakvoti, greitai turėtų atvykti.

– Tavo bičiuliais jau pasirūpinta, – sausai metė Goštautas, – išvyko į Kijevą pas mano dėdę pilies nuo totorių ginti. Eik, septintoj dienoj grįžk. Ir nepamiršk, ką tau sakiau.

Ramvydui pasiekus duris, Goštautas pašaukė:

– Vos nepamiršau. Už darbą, – pakilnojęs pastūmė per stalą skimbčiojantį kapšą.

Ramvydas gulėjo ant lokena užklotos skrynios, po galva jausdamas kapšo kietumą. Dosnus šįkart buvo didžiūnas, tačiau atlygis nedžiugino. Galybė minčių lindo į jo vargšę iškamuo tą galvą. Ar tikrai jo palydovai į Kijevą išsiųsti? O gal jau kokio ežero dugne žuvis maitina? Suprato Ramvydas, kad nedaug trūko ir jam įkandin nukeliauti, o kad ir išnešė sveiką kailį, tai toji nelemta karūnos paslaptis gulės jam ant širdies lyg akmuo, užsimiršti neleis. Daug sumokėtų priešai už paslaptį, į Goštautą ne vienas lenkų didikas nusitaikęs, tik nedrašu Ramvydui net galvoti apie tai. Oi, baisus gali būti Goštautas, jei jo valiai nepaklusi, tvirtas ir negailestingas savo sprendimais. Gudrus kaip lapinas, įžvalgas kaip sakalas. Ne veltui Vytautas jį dvaro maršalka paskyrė, nors buvo ir vyresnių, ir labiau patyrusių. Valdovas žmones kiaurai permatė, o Goštautu visad pasitikėjo, malonėmis ir turtais apipylė, lyg maža iš tėvo būtų paveldėjęs. Mylėjo Joną Goštautą ne už kilmę, o už protą ir narsą.

Bet kas žino, kokie dabar Lietuvoj vėjai papūs, juk nepaliko Vytautas sosto ir karūnos įpėdinių. Švitrigaila turbūt su savo šutve jau atsibastė, pagaliau progos sulaukęs. Ir Žygimantas Kęstutaitis, žemaičių remiamas, savo pretenzijas į sostą pareiškė. O lenkai, vokiečiai tik ir taikysis sukiršint, savo pusėn palenkt. Bus karas, žmonės tai geriausiai jaučia, ne veltui iš miesto bėga. Vėl lėks galvos, vėl tekės kraujo upeliai. Teisybę senolis sakė...

Nuo tokių minčių net šiurpas per kūną nubėgo, o kad miegas neėmė, atsikėlęs išlinko į tamsų kiemą. Juodi debesys dangų aptraukę – tamsu nors į akį durk. Įsiklausė Ramvydas, iš Goštauto menių lyg kokie balsai girdėti, į pilį raitelių būrelis nujojo, paskui vėl tylą, tik vėjas kaminuose staugia. Apgaibom nusigavęs iki arklidės, ketino žirgą apžiūrėti, o galvoj

mintis sukirbo – gal sėst ir jot kur akys mato? Bet ponas pasakė – iš po žemių iškas, nepasislėpsi.

Staiga užkliudė kažkieno koją, iš šiaudų kaugės kyšančią.

– Ką čia kaukai nešioja? – pažino Gaudrio balsą.

– Čia aš, Ramvydas, – atsakė tyliai.

Šiaudai sučežėjo.

– Ar vėl užduotį gavai?

– Ne, tik užmigti negaliu. Baisios mintys persekioja.

– Kad tave Perkūnelis, tokioj jaunystėj. Na, tai sėsk, klok, kas tau ramybės neduoda. Senis gal ir nepatars, bet paklausys.

Apčiuopom atsisėdęs šalia Gaudrio, Ramvydas susimąstė. Ramus žirgų alsavimas, šiltas arklidžių kvapas veikė raminaimai. Todėl beveik juokais paklausė:

– Kaip manai, Gaudry, ar vėl kariausim?

– Taigi, be to neapsieisime.

– Ir Goštautas?

– O kaipgi be jo? Ar karas tau ramybės neduoda?

– Ne, Gaudry, – atsiduso Ramvydas, – buvau aš žemaičiuose tokį senolį sutikęs. Baltas visas, su raguota lazda. Pasėjo jis man nelaimės nuojautą širdyje, išpranašavo, kad šviešios dienos nebematysiu. Ir Lietuvai baisius vargus žadėjo už tai, kad protėvių tikėjimą pamynė. Sakė, kad Vytauto karūna prakeikta, o tas prakeikimas kartų kartoms krenta ir visus darbus niekais paverčia.

Pamąstęs vaikas tęsė:

– Sakytum, netikėk, maža ko senis prikaltėjo, bet jis viską apie mano slapčiausią užduotį žinojo, valdovo mirtį numatė ir prasmego po to lyg skradžiai žemę. Ne kitaip, tikrą žemaičių krivi krivaitį būsiu užrūstinęs. Tai ką man dabar su visu tuo daryti?

Senis kiek patylėjo, pačepsėjo bedante burna.

– Nežinau, bet kaip senas žmogus štai ką tau pasakysiu: jei senolio lūpomis tikrai lemtis kalbėjo – nieko nebepakeisi,

taigi ir graužtis nėra ko. Nekartink savo jaunų dienų, pamiršk tą žynį, Ramvydai, ir eik ramia širdim miegoti.

– O gal tas protėvių tikėjimas tikrai geresnis buvo? Mane motulė krikščioniškai auklėjo, senųjų dievų nė žinoti nežinau. O tu, Gaudry?

Senasis arklininkas ilgai tylėjo prieš atsakydamas:

– Dievai ar Dievas, sūneli, visur – tereikia apsidairyti. Ar kryžiui, ar ažuolui lenksiesi, svarbiausia – žmogaus širdis. Jei ji drąsi ir dora – argi svarbu, kokių vardu savąjį Dievą šaukia?

Lyg ir lengviau tapo Ramvydui, Gaudrio išminties paklausius. Ramesne širdimi grįžo į savo kietą guolį. Tamsoje bemaklindamas, lyg pastebėjo šešėlį už kampo šmėkstelint, bet kas čia supaisys tuos šešėlius. Ėmė svajoti, kaip rytoj namolio parjos, ir pagaliau miegą prisišaukė.

Kitą dieną su aušra išskubėjo Ramvydas aplankyti savo jaunos žmonos su dukrele, tėvų dvarelyje prisiglaudusios. Piktus sapnus nuvaikęs, mintimis veržėsi namo, pas savus. Radęs arklidėje Gaudrį, tylomis įspaudė jam į delną pinigėlį iš savo kapšo. Senis godžiai išsišiepė bedante burna, paslėpė pinigą skarmalų klostėse ir palaimino Ramvydą nežinia kokio dievo vardu.

Tėvų dvaro Ramvydas taip ir nepasiekė, žmonos ir dukrelės daugiau nebepamatė. Vos išjojęs iš miesto, buvo iš pasalų užkluptas ir durklu nudurtas. Palaidojo jį jau kitą dieną, skubomis, tačiau su krikščioniškomis apeigomis. Didžiojo kunigaikščio Vytauto laidotuvių šurmulio užgožta, jaunojo pasiuntinio Ramvydo žūtis liko niekieno nepastebėta ir nugrimzdo užmarštin.

2005

metų gegužė

Lietus pylė kaip iš kibiro. Pliaupė šuorais, rodė, pats dangus liejosi ant žemės. Nuokalnėn garmėjo purvino vandens upeliai. Algė sunkiai ką bežiūrėjo pro savo automobilio langą – valytuvai nespėjo braukti nuo stiklo vandens. Priekyje matėsi tik mirgančių raudonų švieselių girlianda, visą kelią užkimšo mašinos. Šimtai vairuotojų sėdėjo beviltiškai įkalinti savo automobiliuose, ir, lyg negana to, pavasarinė liūtis ežerais vertė ant jų vandenį, atskirdama skaidria uždanga nuo viso pasaulio.

Algė nervinosi. Lyg tyčia, šįryt turėjo susitikti su svarbiu užsakovu, pristatyti pirmojo savo milijoninio projekto apmatius. Ir štai – įstrigo. Prabėgo pusvalandis, o automobilių virtinė nepajudėjo iš vietos. „Prakeiktos spūstys, – širdo Algė, – tarsi bjauri liga, paralyžiuojanti svarbiausias miesto arterijas, užkemšanti magistralės ir įkalinanti žmones jų automobiliuose kartu su įniršiu, neviltimi ir žlugusiais planais.“ Laikrodis begėdiškai skaičiavo minutę po minutės, bet nei lietus, nei spūstis nepasidavė.

Kas rytą Algė nuskriedavo nuo šio kalno per keletą minučių, dar suspėdama pasigrožėti dauboje atsiveriančiu Vilniaus peizažu. Jai patikdavo kasdien ištrūkti iš simetriškos naujųjų

rajonų monotonijos ir priartėti prie chaotiško, nenuspėjamo, bažnyčių smailėmis apsiginklavusio ir šiek tiek baugaus senjo Vilniaus.

Algės kabineto langas žvelgė tiesiai į upę, kuri lyg riba skyrė senąjį Vilnių nuo stiklinio modernaus. Algė džiaugėsi, kad dirba naujajame, stikliniame, aiškių formų ir siekių Vilniuje. Darbas klestinčioje įvaizdžio agentūroje buvo kaip tik tai, apie ką ji visą gyvenimą svajojo. Pagaliau po dvejų metų sunkaus triūso Algė buvo įvertinta – jai patikėtas milijono vertės projektas. O dabar jau gerą pusvalandį vėluoja į pristatymą. Aloyzas Tarvydas tikrai pasius. Jis pats niekada nebendrauja su vadybininkais, visi darbai derinami su pono Tarvydo pavaduotojo pavaduotoju. Šiandien – beveik per stebuklą – „pats pačiausias“ sutiko atvykti peržiūrėti projekto. Ir štai – jos nėra darbo vietoje. Algė įsivaizdavo išraudusį nuo pykčio užsakovą ir nusipurtė. Ypačiai nemalonus tipas. Nutukęs, liulantis kūnas, stori lyg dešrelės pirštai, mėsingas veidas, juodi, akivaizdžiai dažyti, reti plaukai – vaizdas ne iš maloniųjų. O kur dar įprotis kalbant nuolat laižytis lūpas... Pirmą sykį pamatęs, nė už ką neįtartum šį poną esant stambiausios lošimų imperijos Vilniuje šeimininką, nekilnojamojo turto magnatą, miesto valdžios atstovą. Vien tik akys išdavė stiprų to žmogaus charakterį, geležinę valią ir gilų protą. Juodos, gyvos, spindinčios kibirkštis, lyg gyventų atskirai nuo nejudraus kūno. Dabar jos tikriausiai žaibuoja iš pykčio.

Atsidususi Algė surinko kolegės numerį ir vietoj pasisveikinimo išgirdo klyksmą:

– Kur tu dingai? Tavęs jau laukia pati žinai kas.

– Aš spūstyje, – paaiškino Algė, – visas Ozo kalnas užkimštas lyg šampano butelis. Matyt, kažkas atsitiko.

– Tu ką, žinių neklausai? – sucypė Rasa. – Ten baisi avarija. Paryčiais policija gaudė kontrabandininkus. Šie bėgo,

autobusiukas apvirto sankryžoje, du žmonės žuvo, o visa gatvė buvo nusėta vežtu kroviniu. Dabar, kol ekspertai nu-gramdys nuo asfalto tai, kas liko iš keleivių ir krovinio, gatvė bus užtvirta.

Ir kodėl taip turėjo nutikti kaip tik šiandien? Ir direktorius, lyg tyčia, išvykęs.

– Velnias, – nesusilaikiusi Algė trinktelėjo kumščiu į vairą. – Rasa, darykim taip. Mano stalčiuje yra visa pristatymo medžiaga, paduok ją Tarvydui, pristatyk kaip nors. Tegul jis studijuoja, kol aš iš čia ištrūksiu.

– Gerai, – nutęsė Rasa, aiškiai nepatenkinta. – Tik pakubėk.

Algė keikė savo žioplumą – kitu keliu jau būtų seniai pasiekusi darbovietę.

Lietus pamažu rimo, apačioje ryškėjo dulksna apsigaubusio miesto kontūrai. Tai teikė vilties, kad ir automobilių lavina pagaliau išjudės iš mirties taško.

Suskambo mobilusis. Pažvelgusi Algė ekrane pamatė mamos numerį. Keista. Jau senokai su ja nekalbėjo.

– Labas, Alge. Kaip laikaisi? Viskas gerai? – kaip visada skubomis pylė žodžius mama. – Mirė Jadvyga. Rytoj laidos. Atvažiuosi?

– Rytoj? Nežinau... Turiu daug darbo, – pasakė Algė, mėgindama prisiminti, kas toji Jadvyga.

– Rytoj šeštadienis. Mes jos vienintelės giminaitės. Išlydės trečią iš laidojimo namų antrosios salės. Lauksiu. Ate.

– Ate, – liūdnai tarė Algė pypsinčiam telefonui ir numetė jį ant sėdynės.

Galiausiai prisiminė, kad Jadvyga buvo senelio sesuo. Apie ją Algė beveik nieko nežinojo, jos praeitį gaubė keista paslaptis. Mirus močiutei, senelis liko vienas su mažu sūnumi, Algės tėčiu. Tada į jų namus atsikraustė senelio sesuo,

senmergė Jadvyga. Ji šeiminkavo namuose, skalbė, virė valgi, tačiau senelis su ja beveik nesikalbėjo. Jie tarsi nepastebėdavo vienas kito. Anuomet, kai senelis dar buvo gyvas ir Algė su tėvais viešėdavo jų namuose, Jadvyga lyg šmėkla sušmėžuodavo prie stalo, paduodavo valgyti ir dingdavo savo kambaryje. Niekas niekada apie ją nekalbėjo. „Keista, reikės paklausti apie tai mamos“, – pagalvojo Algė. Paskutinį kartą matė ją per senelio laidotuves. Tada Algei buvo devyneri. Tetulė tikra ilgaamžė. Tačiau mama teisi, daugiau giminių Jadvyga neturėjo, vadinasi, Algei teks važiuoti į laidotuves, užuot susikaupus prie svarbiojo projekto. Na, ką dar iškrės šis bjaurus, pilnas nemalonių netikėtumų rytas?

Puolusi neviltingai Algė nepastebėjo, kad automobilių kolona pagaliau pajudėjo ir už nugaros pasigirdo nekantrūs pypsėjimai. Atitokusi įjungė pavarą ir vėžlio greičiu pagaliau pasiekė darbą, pavėlavusi beveik valandą.

Ponas Tarvydas suirzęs žvelgė į krūvą popierių ir nervingai laizė lūpas. Vos Algei pravėrus duris, jis atkišo dokumentus klausdamas:

– Kas čia?

Algė užmetė akį į popierius ir nustėro – užsakovo rankose buvo pernykštė mėsos gamintojų reklamos kampanijos ataskaita su nuodugniais mėsos rinkos tyrimais.

– Mano kolegė bus supainiojusi segtuvus... – Algė pajuto, kaip iš pykčio ir apmaudo raustelėjo skruostai.

Akimirkos sutrikimas užsitęsė. Dalykinis pilkas kelnių kostiumas, glotniai susegti tiesūs šieno spalvos plaukai, išdidi pasitikinčios savimi moters povyza – Algei pavyko įveikti netikėtą sumišimą. Tarvydo žvilgsnis sušvelnėjo, jis net nusišypsojo ir mostelėjo į gretimą kėdę.

Algė santūriai atsiprašė ir jau ramiai pastūmė užsakovui reikalingus popierius.

– Štai „Pompėjos“ atidarymo scenarijus. Čia straipsniai į moteriškus žurnalus ir dienraščius, jų pasirodymų kalendorius. Radijo ir televizijos reklamos scenarijai, skrajutės, stendai ir jų maketai. Prašau perskaityti, jums reikės pasirinkti.

Užsakovas perbėgo akimis šūsnį popierių, stabteldamas tik prie galutinių skaičių.

– Pigu, panele Alge, pigu... Padidinkit išlaidas čia, čia ir čia. Visais klausimais konsultuokitės su mano pavaduotojais. Svarbiausia dabar, ar spėsite sukurti dainą „Pompėjai“.

– Šiuo metu vedame derybas su keletu žinomų grupių. Kai tik bus rezultatai, aš jums pranešiu.

– Kokių grupių? – suėpsėjo laižydamasis lūpas Tarvydas. – Mes tarėmės, kad dainuos mergina. Graži, seksuali, na, jūs suprantate.

– Pagal atliktus rinkos tyrimus, lankytojų amžių... – mėgino teisintis Algė, bet Tarvydas neklausė.

– Velniop tuos jūsų tyrimus. Tai mano centro atidarymas ir aš noriu, kad „Pompėjos“ dainą dainuotų graži moteris. Pavyzdžiui, Raimonda. Gaukite man ją, ir aš sumokėsiu jums premiją.

Algė tylėjo. Žinojo, kad tokiais atvejais geriau nesiginčyti. Tarvydas sunkiai pūkšdamas atsistojo ir pridūrė:

– Kai turėsit dainą, atvežkit paklausyt. Visa kita – jūsų atsakomybė.

Išlydėjusi užsakovą, Algė giliai atsiduso. Svarbusis pristatymas tetruko dešimt minučių. Ji taip nervinosi, dirbo naktimis, kad pateiktų keletą visų scenarijų variantų, o užsakovui rūpi tik sumauta daina. Ką gi, teks ieškoti didžiakrūtės Raimondos. Bet iš pradžių dar reikia pasikalbėti su kolege.